

เจิ้งเหอในฐานะ “ทูตสันติภาพ” ของจีน: เรื่องจริงหรืออิงนิยาย?

Zheng He as China’s “Peace Envoy”:
Reality or Myth?

สิทธิพล เครือรัฐติกาล¹
Sitthiphon Kruarattikan

บทคัดย่อ

ใน ค.ศ.2005 ทางการสาธารณรัฐประชาชนจีนได้จัดงานเฉลิมฉลอง 600 ปี การเดินเรือของเจิ้งเหอ โดยนำเสนอว่าบุคคลผู้นี้เป็น “ทูตสันติภาพ” และเป็นสัญลักษณ์แห่งจิตวิญญาณของการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีของจีน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์แล้วจะพบว่า เจิ้งเหอได้ใช้กำลังเข้าจัดการกับผู้ปกครองที่ไม่ยอมรับอำนาจความเป็นใหญ่ของจีน พฤติกรรมของเขาสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายจักรวรรดินิยมของจีนในต้นราชวงศ์หมิง ด้วยเหตุนี้เจิ้งเหอจึงไม่อาจทำหน้าที่ในการสร้างอำนาจในการดึงดูดความนิยม (soft power) ให้กับจีนในเรื่องสันติภาพได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: เจิ้งเหอ ราชวงศ์หมิง ทูตสันติภาพ จักรวรรดินิยม

Abstract

The People’s Republic of China celebrated the 600th anniversary of Admiral Zheng He’s maritime expeditions in 2005 by presenting him as a “peace envoy” who symbolized the Chinese spirit of good neighbourliness. Historical data, however, reveal that Zheng He used force

ภาพ : ชันที่เจิ้งเหอ

ที่มา : <http://www.denniscox.com/zhenghe.htm>
สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2553

against foreign rulers who refused to acknowledge China's supremacy, reflecting the early Ming dynasty's imperialist policy. As a result, Zheng He could not be used as an example of "soft power" to convince the world of China's pacifist tradition.

Key words: Zheng He, Ming Dynasty, Peace Envoy, Imperialism

บทนำ

การเดินทางของขงเจิ้งเหอ (郑和 Zheng He) ในสมัยราชวงศ์หมิง (明朝 ค.ศ.1368 – ค.ศ.1644) ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์จีน โดยในช่วงระยะเวลา 28 ปี นับจาก ค.ศ.1405 ถึง ค.ศ.1433 จักรพรรดิหย่งเล่อ (永乐) และ จักรพรรดิเซวียนเต๋อ (宣德) ได้มีพระราชโองการให้เจิ้งเหอและคณะนำกองเรือขนาดใหญ่ออกไปท่องทะเลจีนใต้และมหาสมุทรอินเดียรวมกัน 7 ครั้ง และได้ติดต่อสัมพันธ์กับอาณาจักรต่างๆ ถึง 36 แห่ง การเดินทางครั้งนั้นนอกจากจะขยายเกียรติภูมิและความยิ่งใหญ่ของจีนให้เป็นที่ประจักษ์ในวงกว้างแล้ว ยังถือว่ามีผลสำคัญในประวัติศาสตร์การเดินทางของโลกอีกด้วย เพราะการเดินทางดังกล่าวเกิดขึ้นเกือบ 100 ปีก่อนที่มหาอำนาจตะวันตกอย่างโปรตุเกสจะสามารถเดินเรือข้ามทวีปแอฟริกาไปยังอินเดียได้สำเร็จ ดังที่เอ็ดวิน โอ. ไรสเซอร์ (Edwin O. Reischauer) และจอห์น เค. แฟร์แบงก์ (John K. Fairbank) นักวิชาการด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกาในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้ยกย่องว่า การเดินทางครั้งนั้นเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน (ไรสเซอร์ & แฟร์แบงก์, 2510 : 644)

ค.ศ.2005 ทางสาธารณรัฐประชาชนจีนได้จัดงานฉลองครบรอบ 600 ปี การเดินทางของเจิ้งเหอ โดยนำเสนอว่าเจิ้งเหอเป็น "ทูตสันติภาพ" (和平使者 peace envoy) ดังที่ได้สะท้อนออกมาเป็นคำขวัญของงานฉลองดังกล่าวว่า "รักมาตุภูมิ เป็นมิตรกับเพื่อนบ้าน เดินเรืออย่างเป็นวิทยาศาสตร์" (热爱祖国、睦邻友好、科学航海 ; สภาพของกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อรำลึก 600 ปีการท่องทะเล

ตะวันตกของเจิ้งเหอ 7 กรกฎาคม 2004) และมีการกำหนดให้วันที่ 11 กรกฎาคมของทุกปีเป็นวันเดินเรือแห่งชาติจีน (中国航海日) การบูรณะบ้านเกิดของเจิ้งเหอ ในมณฑลยูนนาน การจัดประชุมวิชาการและนิทรรศการ การจัดทำตราไปรษณียากรที่ระลึกและสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับเจิ้งเหอ โดยเป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมเหล่านี้มิได้จัดขึ้นภายในประเทศจีนเท่านั้น หากแต่ทางการเงินยังได้ร่วมมือกับภาครัฐภาคเอกชน และสมาคมคนเชื้อสายจีนในประเทศต่างๆ เพื่อการเฉลิมฉลองในครั้งนี้ด้วย และในระยะหลังบนเวทีการทูต ผู้นำระดับสูงและนักการทูตของจีนก็มักจะนำเจิ้งเหอมาเป็นตัวอย่างของ “การทูตเพื่อสันติภาพ” อยู่เสมอ ทั้งหมดนี้สะท้อนความพยายามของจีนที่จะนำเรื่องราวของเจิ้งเหอออกเผยแพร่เพื่อสร้างสิ่งที่ Joseph Nye (2004) เรียกว่า “อำนาจในการดึงดูดความนิยม” (soft power) ซึ่งเป็นอำนาจเชิงดึงดูด (attractive power) เพื่อนำไปสู่การยอมรับ (acquiescence) จากโลกภายนอกว่าจีนเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมที่รักษสันติภาพมาเป็นเวลาช้านานแล้ว อันจะช่วยลดทอนความน่าเชื่อถือของแนวคิดเรื่อง “ภัยคุกคามจากจีน” (The China Threat) ที่แพร่หลายในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาทั้งในประเทศโลกตะวันตกและในประเทศเพื่อนบ้านของจีน

บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า แม้นักประวัติศาสตร์จะยังไม่ได้ข้อสรุปที่แน่ชัดเกี่ยวกับสาเหตุการเดินเรือของเจิ้งเหอ แต่สถานะ “ทูตสันติภาพ” ที่ทางการจีนปัจจุบันมอบให้แก่เจิ้งเหอนั้นไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ระบบบรรณาการของจีนในต้นราชวงศ์หมิงมีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างการใช้แรงจูงใจกับการใช้กำลัง และกองเรือของเจิ้งเหอได้เคยใช้กำลังหรือข่มขู่จะใช้กำลังกับอาณาจักรต่างๆ มาแล้วอย่างน้อย 3 ครั้ง คือ กรณียของปาเล็มบัง ชาวและศรีลังกา โดยที่พฤติกรรมแบบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นนโยบายแบบจักรวรรดินิยมของจีนในต้นราชวงศ์หมิง เจิ้งเหอจึงไม่อาจสามารถเป็นสัญลักษณ์แห่งวัฒนธรรมที่รักษสันติภาพของจีนได้อย่างแท้จริง

ระบบบรรณาการของจีนในต้นราชวงศ์หมิง

ระบบบริเตศสัมพันธ์ของจีนในสมัยโบราณ หรือที่ชาวตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชานนามให้ว่า “ระบบบรรณาการ” (The Tribute System) พัฒนามาจาก “ระบบเฟิงเจี้ยน” (封建) หรือระบบเจ้าผู้ครองแคว้นในสมัยราชวงศ์โจวตะวันตก (西周 1112 ปี – 771 ปีก่อน ค.ศ.) ที่กษัตริย์ของราชวงศ์ดังกล่าวจะส่งพระญาติหรือราชินิกุลไปปกครองแคว้นต่างๆ โดยให้อิสระกับเจ้าผู้ครองแคว้นเหล่านั้นในการบริหารจัดการแคว้นของตนเอง วิธีการที่ราชสำนักโจวใช้เป็นหลักประกันความจงรักภักดีของแคว้นต่างๆ ก็คือ การกำหนดธรรมเนียมที่ว่า เจ้าผู้ครองแคว้นต่างๆ จะต้องเดินทางมาถวายบรรณาการ หรือ “กั๋ง” (贡) แด่กษัตริย์ราชวงศ์โจว ผู้มีสถานะเป็น “โอโรสแห่งสวรรค์” (天子) เป็นระยะตามที่ราชสำนักกำหนด เมื่อราชวงศ์โจวเสื่อมอำนาจลงหลัง 771 ปีก่อน ค.ศ. แคว้นต่างๆ ก็เริ่มมีสถานะเป็นรัฐอิสระในทางพฤตินัย บางครั้งรัฐที่มีขนาดเล็กจึงต้องการหลักประกันความมั่นคงจากรัฐที่ใหญ่กว่า รัฐเล็กจึงส่งคณะทูต “ไปยังราชสำนัก” (朝) ของรัฐใหญ่เพื่อแสดงความอ่อนน้อม ระบบเฟิงเจี้ยนซึ่งเดิมเป็นระบบการควบคุมทางการเมืองภายในอาณาจักรโจวจึงกลายสภาพเป็นระบบที่ใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่างๆ (Lee, 1985)

ต่อมาเมื่อลัทธิขงจื้อได้กลายเป็นอุดมการณ์แห่งรัฐในสมัยราชวงศ์ฮั่น โดยมีการเน้นเรื่อง “ความสัมพันธ์สามคู่” (三纲) ได้แก่ ผู้ได้ปกครอง-ผู้ปกครอง บุตร-บิดา และภรรยา-สามี โดยฝ่ายแรกจะต้องเชื่อฟังฝ่ายหลัง ขณะที่ฝ่ายหลังก็ต้องตอบสนองฝ่ายแรกด้วยความเมตตา เพื่อให้สังคมเกิดความกลมเกลียวตามแนวคิดของขงจื้อ จึงมีการนำเอาแนวคิดนี้ไปปรับใช้ในความสัมพันธ์กับบรรดาอนารยชน โดยอนารยชนมีหน้าที่ต้องแสดงความอ่อนน้อมต่อจักรพรรดิจีนผู้ซึ่ง (ในทางทฤษฎี) ทรงไว้ซึ่งคุณธรรม (德 เต๋อ) แยกเช่นในสังคมจีนที่ผู้ได้ปกครองต้องจงรักภักดีต่อผู้ปกครอง บุตรเชื่อฟังบิดา และภรรยาเชื่อฟังสามี วิธีการที่อนารยชนแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีก็คือ การส่งคณะทูตมาถวายบรรณาการตามระยะเวลาที่จีนกำหนด ขณะที่จักรพรรดิจีนจะทรงตอบแทนด้วยการพระราชทานของขวัญและสิทธิพิเศษทางการค้าแก่คณะทูต (Fairbank, 1974 : 4-11)

แม้ว่าระบบบรรณาการจะมีลักษณะที่สูงต่ำเป็นลำดับชั้น (hierarchical) และไม่เสมอภาค (anti-egalitarian) ซึ่งแตกต่างไปจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในโลกตะวันตกสมัยใหม่หลังสนธิสัญญาเวสต์ฟาเลีย (The Treaty of Westphalia ค.ศ.1648) ที่แต่ละรัฐยอมรับความเสมอภาคทางอธิปไตยของกันและกัน แต่นักวิชาการจำนวนไม่น้อยก็ยังคงมองว่าระบบบรรณาการมีลักษณะ “อ่อนโยน” (benign) และสะท้อน “วิถีแห่งเมธีษัตรีย์” (王道) ตามลัทธิขงจื๊อที่เน้นการปกครองโดยมนุษยธรรมและความถูกต้องที่ยังธรรม มากกว่าจะสะท้อน “วิถีแห่งความเป็นเจ้า” (霸道) ตามลัทธินิตินิยมที่เน้นการปกครองโดยใช้กำลังทหารและกฎหมายที่มีบทลงโทษรุนแรง (Qin Yaqing, 2007 : 15; เฉินเซียงหยาง, 2003 : 77, 137) อย่างไรก็ตาม ทศนะแบบดังกล่าวเป็นการมองระบบบรรณาการแต่เพียงด้านเดียว ดังที่แฟร์แบงค์ได้เตือนไม่ให้ลืมนำ ระเบียบโลกของจีนภายใต้ระบบบรรณาการเป็นเพียง “แบบแผนในอุดมคติ” (ideal pattern) เท่านั้น (Fairbank, 1974 : 12) ขณะที่บทความของจางเฟิงก็ได้เสนอว่า ในทางปฏิบัติแล้ว จักรพรรดิจีนทรงใช้ทั้ง “อำนาจเชิงบังคับ” (hard power) และ “อำนาจในการดึงดูดความนิยม” (soft power) ควบคู่กันไปในการติดต่อสัมพันธ์กับรัฐอื่น (Zhang Feng, 2009 : 563) และระบบบรรณาการของจีนในต้นราชวงศ์หมิงสะท้อนลักษณะดังกล่าวอย่างชัดเจน ดังกรณีของ “ซานโฟจี” (三佛齐) หรือศรีวิชัยใน ค.ศ.1397

ศรีวิชัยเป็นอาณาจักรเก่าแก่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นสมุทร โดยมีการติดต่อในระบบบรรณาการกับจีนมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 7 สมัยราชวงศ์ถัง (ฮอลล์, 2549 : 48) และยังคงส่งบรรณาการให้กับจีนในช่วงทศวรรษแรกของราชวงศ์หมิง แต่เมื่อถึงทศวรรษ 1380 อาณาจักรศรีวิชัยที่เสื่อมอำนาจมานานก็ถูกกลืนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรมณฑลพายัพอย่างสมบูรณ์ จึงไม่มีคณะทูตจากศรีวิชัยเดินทางไปยังราชสำนักหมิงอีกต่อไป จักรพรรดิหงอู่ (洪武) ผู้สถาปนาราชวงศ์หมิงไม่ทรงทราบรายละเอียดและเข้าพระทัยไปว่าศรีวิชัยตั้งใจขาดส่งบรรณาการ ซึ่งหมายถึงการไม่ยอมรับความเป็นศูนย์กลางของจีนนั่นเอง ดังนั้นใน ค.ศ.1397 พระองค์ได้ให้กระทรวงพิธีการ (礼部) ซึ่งรับผิดชอบงานด้านวิเทศสัมพันธ์ ส่งสาส์นผ่านอาณาจักรอยุธยาและอาณาจักรมณฑลพายัพเพื่อทวงเครื่องบรรณาการจากศรีวิชัย ความตอนหนึ่งในสาส์นระบุว่า

พระราชหฤทัยขององค์จักรพรรดินั้นเปี่ยมไปด้วยมนุษยธรรมและความถูกต้องเที่ยงธรรม ทรงใช้มนุษยธรรมและความถูกต้องเที่ยงธรรมในการปฏิบัติต่ออาณาจักรของคนอื่นทั้งหลาย เหตุใดศรีวิชัยและอาณาจักรอื่นๆ จึงหันหลังให้กับความเมตตาของสวรรค์และละเลยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองเสียเล่า ... ถ้าจักรพรรดิทรงพิโรธ พระองค์อาจส่งแม่ทัพและทหาร 100,000 คนข้ามทะเลไปเพื่อลงโทษก็ได้ เรื่องนี้ง่ายเหมือนพลิกฝ่ามือ พวกเขาช่างไม่มีหัวคิดเอาเสียเลย (Taizu Shilu, chapter 254.6a-7a in Wade, trans. 2005 เน้นโดยผู้วิจัย)

แม้ว่าในที่สุดแล้วจะไม่มีการใช้กำลังเกิดขึ้น เนื่องจากจักรพรรดิหวั่นกลัวพระชนม์จะเสียก่อน และต่อมาจีนได้รับรู้ความจริงที่ว่าอาณาจักรศรีวิชัยได้สูญสลายไปแล้ว แต่สำนึกของกระทรวงพิธีการสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า กำลังทหารถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่จักรพรรดิในต้นราชวงศ์หมิงพร้อมจะใช้เพื่อรักษาสถานะ “อาณาจักรกลาง” หรือ “จงกั๋ว” (中国) ของตนเอาไว้

การใช้กำลังของราชวงศ์หมิงต่อรัฐบาลการเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในกรณีของเวียดนาม หรือที่จีนเรียกว่า “อันหนาน” (安南) แม้จะเป็นเอกราชจากจีนตั้งแต่ ค.ศ.938 เวียดนามก็ยังคงมีความสัมพันธ์กับจีนในฐานะรัฐบาลการอยู่ต่อมา ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อราชวงศ์เต๋ริน (Tran Dynasty 陈朝) ที่ปกครองเวียดนามมาตั้งแต่ ค.ศ.1225 เสื่อมอำนาจลงในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 และเมื่อถึง ค.ศ. 1400 ขุนนางที่ชื่อ โฮกวีลี (Ho Quy Ly 胡季犛) ได้ชิงราชสมบัติจากยุวกษัตริย์ราชวงศ์เต๋รินที่มีศักดิ์เป็นหลานตาของเขาสองคน และทำการสถาปนาราชวงศ์โฮ (Ho Dynasty 胡朝) พร้อมร้องขอให้ราชวงศ์หมิงให้การรับรองราชวงศ์ใหม่นี้ หากแต่จักรพรรดิเจี้ยนเหวิน (建文) ผู้สืบทอดราชสมบัติต่อจากจักรพรรดิหงอู่ทรงปฏิเสธ ต่อมาเมื่อจักรพรรดิหย่งเล่อขึ้นครองราชย์ใน ค.ศ.1402 ราชวงศ์โฮได้ร้องขอการรับรองจากราชวงศ์หมิงอีกครั้งหนึ่ง หากแต่หย่งเล่อกลับทรงยืนยันในสิทธิธรรมทางการปกครองของราชวงศ์เดิม โดยทรงสนับสนุนเต๋รินเทียนบินห์ (Tran Thien Binh 陈天平) พระราชนัดดาของอดีตกษัตริย์ราชวงศ์เต๋รินให้ขึ้นครองราชสมบัติ

ฝ่ายราชวงศ์ฮือไม่ยอมทำตามพระราชประสงค์ของหย่งเล่อและได้ปลงพระชนม์ เตรีนเทียนบินท์เสียเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ.1406 หย่งเล่อไม่พอพระทัยมาก และได้มีพระราชโองการให้ทหาร 800,000 คนบุกเวียดนามในเดือนสิงหาคมของ ปีเดียวกัน หลักฐานฝ่ายจีนอย่าง จดหมายเหตุรายวันราชวงศ์หมิง หรือ หมิงซือหลู่ (明实录) ได้บรรยายว่า กองทัพราชวงศ์หมิงบุกโจมตีเวียดนาม “ประจวบเหมาะฟ้าฟาด พวกที่ทำความผิดก็พังพินาศลงเหมือนไม้ที่ผุ และคน 7,000,000 คนถูกกำจัด อย่างรวดเร็ว” (Taizong Shilu, chapter 68.1a-3b in Wade, trans. 2005) และ เมื่อไม่อาจหาเชื้อสายของราชวงศ์เตรินมาเป็นกษัตริย์ได้ ราชวงศ์หมิงจึงหันมา ปกครองเวียดนามโดยตรงในฐานะมณฑลหนึ่งของจีน จนกระทั่ง ค.ศ.1428 จีนจึงได้ถอนตัวออกจากเวียดนามและหันมามีความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ ตามเดิม กรณีของเวียดนามสะท้อนให้เห็นชะตากรรมของรัฐบรรณาการที่ไม่ยอม ทำตามความต้องการของจีน

พฤติกรรมของกองเรือมหาสมบัติของเจิ้งเหอ

การใช้กำลังทหารปรากฏให้เห็นในการเดินเรือของเจิ้งเหอเพื่อติดต่อกับอาณาจักรในทะเลตะวันตกที่เป็นรัฐบรรณาการของจีน ดังในแผนป้ายจารึก ณ ท่าเรือหลิวเจีย (刘家港) ซึ่งเจิ้งเหอและคณะทำขึ้นก่อนออกเดินเรือครั้งสุดท้าย เมื่อ ค.ศ.1431 ที่มีเนื้อความระบุว่า “เมื่อเราไปถึงอาณาจักรต่างๆ เราได้จับกุมตัว กษัตริย์ของคนเถื่อนที่ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและไม่แสดงความเคารพ” (Dreyer, trans. 2007: 192) ส่วน ประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงฉบับหลวง หรือ หมิงซือ (明史) บทที่ 304 ว่าด้วยประวัติของเจิ้งเหอก็ระบุอย่างชัดเจนว่า

จักรพรรดิหมิงเจิ้งจู (หย่งเล่อ – ผู้วิชัย) ... ต้องการสำแดงกำลังทหาร ให้ต่างแดนได้รู้ถึงความมั่งคั่งและเข้มแข็งของจีน (欲耀兵异域示中国富强) ... สั่งให้เจิ้งเหอและผู้ช่วยคือหวังจิ้งหงและคนอื่นๆ เป็นทูตออกไปท่องทะเลตะวันตก ... พวกเขาไปเยือนอาณาจักรต่างๆ เพื่อประกาศ พระราชโองการและมอบของขวัญแก่เหล่ากษัตริย์และผู้นำ ใครที่ไม่ยอม

ศิโรราบที่ใช้กำลังทหารเข้าจัดการ (不服则以武慑之)

(ประวัติศาสตร์ฉบับหลวง 25 ราชวงศ์, ม.ป.ป.: 3346-3347 เน้นโดยผู้วิจัย)

เมื่อพิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์แล้วจะพบว่า ตลอดการเดินเรือของเจิ้งเหอ กองเรือของราชวงศ์หมิงได้ใช้กำลังหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลังอยู่หลายครั้งด้วยกัน ผู้วิจัยขอยกเหตุการณ์รวม 3 เหตุการณ์ที่มีหลักฐานและรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมของเจิ้งเหอค่อนข้างชัดเจนมาเป็นตัวอย่าง ได้แก่ (1) การใช้กำลังกับ “โจรสลัด” เงินจู้อี้บนเกาะสุมาตราเมื่อ ค.ศ.1407 (2) การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสงครามกลางเมืองบนเกาะชวาเมื่อ ค.ศ.1407 และ (3) การใช้กำลังกับวีระ อลภิสวระในศรีลังกาเมื่อ ค.ศ.1411

1. การใช้กำลังกับ “โจรสลัด” เงินจู้อี้บนเกาะสุมาตราเมื่อ ค.ศ.1407

ระหว่างเดินทางกลับจีนในการเดินเรือครั้งแรกเมื่อ ค.ศ.1407 เจิ้งเหอได้ใช้กำลังเข้าจัดการกับ “โจรสลัด” เงินจู้อี้ (陈祖义) ณ เมืองปาเล็มบัง (Palembang) บนเกาะสุมาตรา พร้อมกับนำตัวบุคคลผู้นี้ไปรับโทษกับจักรพรรดิหย่งเล่อ ณ กรุงนานกิง ดังความปรากฏใน *หมิงซือลู* วันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ.1407 ว่า

ชั้นที่เจิ้งเหอซึ่งได้รับพระราชโองการให้ออกไปเยือนอาณาจักรต่างๆ ในทะเลตะวันตกเดินทางกลับมาถึง พร้อมนำตัวโจรสลัดเงินจู้อี้และพรรคพวก ล่ามโซ่มาด้วย ก่อนหน้านั้นเมื่อเดินทางถึงปาเล็มบัง เขาได้พบกับ(เงิน)จู้อี้ และได้ส่งคนไปขอให้ยอมจำนนเสีย (เงิน)จู้อี้กับพวกแกลังทำเป็นยอมจำนนและแอบวางแผนลับๆ ที่จะประทุษร้ายกองทัพบหมิง (เจิ้ง)เหอและคณะล่องรู้แผนการจึงเตรียมกำลังป้องกัน เมื่อ(เงิน)จู้อี้เข้าโจมตี (เจิ้ง)เหอก็นำทัพออกสู้รบจน(เงิน)จู้อี้พ่ายแพ้ โจรมากว่า 5,000 คนถูกสังหาร ... นักโทษ 3 คนที่มี(เงิน)จู้อี้รวมอยู่ด้วยถูกจับกุม และเมื่อเดินทางกลับถึงเมืองหลวงก็มีคำสั่งให้ประหารชีวิตนักโทษทั้งหมด

(Taizong Shilu, chapter 71.1a in Wade, trans. 2005)

สื่อและสิ่งพิมพ์ของทางการสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันได้ยกย่องวีรกรรมครั้งนี้ของเจิ้งเหอว่าเป็นการปราบปราม “กลุ่มโจรสลัดที่ใหญ่ที่สุดในโลกยุคนั้น” (จางจงเจียง, 24 ธันวาคม 2008) และทำให้การค้าทางทะเลระหว่างดินแดนต่างๆ เป็นไปโดยสะดวกและปลอดภัยมากขึ้น (เจิ้งอิจวิน, 2005 : 20; Wu Genyou, 2007 : 43; Fang & Li, 2005 : 87) มุมมองแบบดังกล่าวออกจะเป็นการด่วนสรุปเกินไป หากเราไม่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เรียกว่า “โจรสลัด” ในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เสียก่อน

โจรสลัดเป็นปรากฏการณ์ปกติที่อยู่คู่กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเวลานานนับพันปีแล้ว ก่อนถึงครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ผู้ปกครองของอาณาจักรต่างๆ ในแถบนี้มิได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมดินแดนอย่างที่เป็นกิจจะลักษณะเท่ากับการควบคุมแรงงานและทรัพยากร อันจะช่วยให้ผู้ปกครองมีบารมีและความมั่งคั่งจนสามารถดึงดูดรัฐข้างเคียงให้เข้ามาสวามิภักดิ์ วิธีการแบบโจรสลัดจึงถือเป็นหนึ่งในวิธีการที่รัฐใหญ่ๆ ในแถบนี้ใช้เพื่อรักษาความเป็นมหาอำนาจของตนเอาไว้ ส่วนรัฐหรือกลุ่มการเมืองเล็กๆ ก็อาศัยวิธีการแบบโจรสลัดเช่นเดียวกันเพื่อสะสมความมั่งคั่งอันจะช่วยปูทางไปสู่การเป็นมหาอำนาจในอนาคต จึงกล่าวได้ว่า วิธีการแบบโจรสลัดเป็นเครื่องมือของทั้งผู้ที่มีอำนาจอยู่แล้ว (power-holders) และผู้ที่แสวงหาอำนาจ (power-seekers) นั่นเอง (Young, 2007 : 24-56) ดังที่นักประวัติศาสตร์ไทยอย่างชูลีพร วิรุณหะได้อธิบายว่า “ถ้าจะให้ยุติธรรม ก็คงต้องบอกว่ารัฐต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผลิตโจรสลัดด้วยกันทั้งนั้น ไม่มากก็น้อย” และกิจกรรมแบบ “โจรสลัด” แท้จริงแล้วอาจเรียกว่า “สงครามระหว่างรัฐ” ก็ได้ (ชูลีพร วิรุณหะ, 1 พฤศจิกายน 2551)

พฤติกรรมแบบโจรสลัดปรากฏชัดเจนในช่วงแห่งความตกต่ำของอาณาจักรศรีวิชัยและความรุ่งเรืองของอาณาจักรมะละกา กล่าวคือ หลัง ค.ศ.1127 ราชวงศ์ซ่งของจีนได้ย้ายเมืองหลวงหนี่การูกรานของพวกอนารยชนลงมาทางทิศใต้ ณ เมืองหังโจว และต้องพึ่งพารายได้จากการค้าทางทะเลมากยิ่งขึ้น ทำให้จีนเปิดโอกาสให้เรือสินค้าจากทะเลใต้เข้ามาค้าขายกับจีนได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านคณะทูตบรรณาการจากศรีวิชัยอีกต่อไป ความมั่งคั่งทางการค้าที่ลดลงทำให้ศรีวิชัยพยายาม

รักษาความเป็นมหาอำนาจเอาไว้ด้วยการบังคับเรือต่างๆ ให้แวะมาที่ท่าของตน จดหมายเหตุของชาวต่างชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 12 จนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 14 ต่างกล่าวถึงวิธีการแบบโจรสลัดของศรีวิชัย (ฮอลล์, 2549 : 66) และเมื่อศรีวิชัย สูญสลายลงในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 เจ้าชายปรเมศวร (Parameswara) ก็ได้ ย้ายจากเมืองปาเล็มบังไปสร้างฐานอำนาจใหม่ที่มะละกาเมื่อ ค.ศ.1399 โดยพระองค์ ได้สร้างมะละกาเป็นเมืองท่าที่สำคัญในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ด้วยการ “หาทางทำให้ การเดินเรือมุ่งหน้าไปยังเมืองท่าที่เป็นคู่แข่งได้รับความเสียหาย” (อันดาเยา & อันดาเยา, 2551 : 70) หรือก็คือพฤติกรรมแบบโจรสลัด (Chenoweth, 1996-1999 : 111) และในการเดินเรือครั้งแรกของเจิ้งเหอเมื่อ ค.ศ.1405 จักรพรรดิหย่งเล่อก็ได้ให้ เขานำสิ่งของต่างๆ ไปมอบให้แก่ปรเมศวรเพื่อรับรองสถานะการเป็นกษัตริย์มะละกา หรือเท่ากับว่าเงินให้การรับรองอำนาจและความชอบธรรมของ “โจรสลัด” ผู้นั้นเอง

การที่ทางการจีนยกย่องวีรกรรมของเจิ้งเหอในการปราบ “โจรสลัด” เงินจู้ฉี จึงเป็นการละเลยข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ว่า โจรสลัดเป็นปรากฏการณ์ปกติ และเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตทางการเมืองและเศรษฐกิจของผู้คนในแถบนี้อยู่แล้ว อีกทั้งราชสำนักหมิงก็ได้รับรองสถานะกษัตริย์ของ “โจรสลัด” บางคนอีกด้วย หลัง การตายของเงินจู้ฉีก็ยังคงมีพฤติกรรมแบบ “โจรสลัด” ปรากฏอยู่ทั่วไปในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ในบันทึก การเดินทางสำรวจบนแพคะหู่ต หรือ ชิงฉาเซิ่ง หลั่น (星槎胜览) ของเฟยซิน (费信) ที่เดินทางไปกับเจิ้งเหอในการเดินเรือครั้งที่ 3 5 และ 7 ก็ยังคงกล่าวถึงโจรสลัดที่ชุกชุมในแถบช่องแคบมะละกา (Mills, 1997 : 326) และยังมีกรณีของพวกบูกิส (Bugis) ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ที่ได้ช่วยบรรดา ผู้ปกครองรัฐแถบมลายูในการป้องกันเรือสินค้าจากการถูกโจมตี รวมทั้งพวกอิรานัน (Iranun) ที่ได้ช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สุลต่านแห่งซูลูในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 อีกด้วย (Young, 2007 : 28-29, 38-42) ต้องรอจนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่ออังกฤษและเนเธอร์แลนด์เข้ามาร่วมมือกันจัดระเบียบบน่านน้ำแถบนี้ “โจรสลัด” จึงลดจำนวนลงไปและมีสถานะกลายเป็น “โจร” ที่กระทำผิดกฎหมายอย่างที่เรารู้จักกันในปัจจุบัน (ซุฬิพร วิรุณหะ, 1 พฤศจิกายน 2551)

เมื่อคำนึงถึงบริบททางประวัติศาสตร์ข้างต้น พฤติกรรมของเงินจู้ฉีในบันทึก การเดินทางสำรวจดินแดนโพ้นทะเล หรือ อิงหย่าเซิงหลั่น (瀛涯胜览) เขียนโดยหนึ่งในผู้ที่เดินทางไปกับเจิ้งเหอ นามว่า หม่าฮวน (马欢) ที่ระบุไว้ว่า “เมื่อใดก็ตามที่เรือของคนแปลกหน้าแล่นผ่าน เขาก็จะปล้นเอาทรัพย์สินมีค่าไปในทันที” (Ma Huan, 1997 : 99) หรือที่ หมิงสี่อู่ ระบุว่า เป็น “โจรสลัด” (海賊 Taizong Shilu, chapter 71.1a in Wade, trans. 2005) จึงไม่น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เจิ้งเหอต้องใช้กำลัง แต่ถ้าเราพิจารณาถึงข้อมูลอื่นๆ ที่ปรากฏใน หมิงสี่อู่ ก็เห็นความเป็นไปได้อย่างมากว่า การใช้กำลังในครั้งนั้นเกิดจากข้อพิพาทเรื่องการรับรองสถานะการเป็นหัวหน้าชาวจีนในเมืองปาเล็มบัง

แม้ว่าอาณาจักรศรีวิชัยจะสูญสลายไปจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรมัชปาหิตในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 หากแต่ในทางปฏิบัติมัชปาหิตก็ไม่ได้มีอำนาจควบคุมปาเล็มบังที่เป็นอดีตศูนย์กลางของศรีวิชัยอย่างแท้จริง ปาเล็มบังกลายเป็นแหล่งพำนักของพ่อค้าชาวจีนที่มาจากมณฑลกว่างตงและฝูเจี้ยน ชาวจีน ณ ที่นั้นได้เลือกเหลียงเต้าหมิง (梁道明) และซือจิ้นชิง (施进卿) เป็นหัวหน้าและรองหัวหน้าชุมชน แต่แล้วใน ค.ศ.1405 กองกำลังของชาวจีนอีกกลุ่มหนึ่งนำโดยเงินจู้ฉีได้เข้ายึดปาเล็มบังไว้ได้ และสถาปนาตนเองเป็นหัวหน้าชุมชนจีนคนใหม่ การแย่งกันอ้างสิทธิการเป็นผู้นำชุมชนระหว่างสองฝ่ายจึงเกิดขึ้น โดยใน ค.ศ. 1406 เงินจู้ฉีได้ส่งบุตรชายชื่อ เงินซือเหลียง (陈士良) เดินทางไปเข้าเฝ้าจักรพรรดิหย่งเล่อ ขณะที่เหลียงเต้าหมิงก็ได้ส่งหลานชายชื่อ เหลียงกวนเจิ้ง (梁观政) ไปเข้าเฝ้าเช่นกัน ดังปรากฏใน หมิงสี่อู่ วันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ.1406 ว่า

เงินจู้ฉี หัวหน้าแห่งปาเล็มบังได้ส่งเงินซือเหลียงผู้เป็นลูก ส่วนเหลียงเต้าหมิง ซึ่งเป็นหัวหน้าแห่งปาเล็มบังอีกเช่นกันได้ส่งเหลียงกวนเจิ้งผู้เป็นหลาน ... มาเข้าเฝ้า (จักรพรรดิ) พระราชทานเงินและผ้าไหมให้ตามธรรมเนียม

(Taizong Shilu, chapter 56.7b in Wade, trans. 2005)

จักรพรรดิหย่งเล่ออาจจะไม่ทรงมีข้อมูลที่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถตัดสินพระทัยชี้ขาดได้ว่าผู้ใดควรเป็นหัวหน้าของปาเล็มบังอย่างแท้จริง จึงได้แต่เพียงพระราชทานเงินและสิ่งของให้ตามธรรมเนียมเท่านั้น หัวหน้าที่ชี้ขาดจึงตกอยู่กับเจิ้งเหอ ผู้ซึ่งกำลังเดินเรือและในขากลับได้แวะมาที่ปาเล็มบัง ขณะนั้นเหลียงเต้าหมิงเดินทางกลับไปยังจีนแล้ว โดยซื้อจิ้นซิงขึ้นเป็นผู้นำแทน บันทึกของหม่าฮวนระบุว่าเมื่อเจิ้งเหอเดินทางถึงปาเล็มบัง ซือจิ้นซิงได้เข้ามารายงานพฤติกรรมอันโหดร้ายของเงินจู้อี้ให้เจิ้งเหอทราบ (Ma Huan, 1997 : 99-100) ซึ่งเป็นไปได้ว่า ซือจิ้นซิงโน้มน้าวให้เจิ้งเหอสนับสนุนฝ่ายตนและจัดการกับเงินจู้อี้ ส่วน หมิงสี่ลู่ ระบุว่าก่อนที่จะใช้กำลัง เจิ้งเหอได้ส่งคนไปเจรจาให้เงินจู้อี้ยอมจำนน (Taizong Shilu, chapter 71.1a in Wade, trans. 2005) หรือเท่ากับเจิ้งเหอได้พยายามโน้มน้าวให้เงินจู้อี้ยอมรับซือจิ้นซิงเป็นหัวหน้าของปาเล็มบังนั่นเอง และเมื่อเจิ้งเหอรู้ว่าเงินจู้อี้กลับทำเป็นยอมจำนน การปะทะกันจึงเกิดขึ้น สิ่งที่เจิ้งเหอยึดได้จากเงินจู้อี้ก็คือ ตราประทับทำด้วยบรอนซ์จำนวน 2 ดวง ซึ่ง หมิงสี่ลู่ ระบุว่า เป็นของปลอม (Taizong Shilu, chapter 71.1a in Wade, trans. 2005) โดยปกติ จักรพรรดิจีนจะพระราชทานตราประทับให้แก่ประมุขของรัฐบรรณาการเพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งการรับรองจากจีน การปลอมตราประทับของเงินจู้อี้สะท้อนให้เห็นว่า เขาปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่จะให้จักรพรรดิหย่งเล่อรับรองสถานะการเป็นผู้นำของตน ดังนั้นการใช้กำลังของเจิ้งเหอจึงไม่น่าจะมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมแบบ “โจรสลัด” หากแต่มาจากความขัดแย้งเรื่องการรับรองสถานะการเป็นผู้นำแห่งปาเล็มบัง โดยเจิ้งเหอได้ให้การสนับสนุนฝ่ายตรงข้ามกับเงินจู้อี้

สิ่งที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งก็คือ หลังการประหารชีวิตเงินจู้อี้ จักรพรรดิหย่งเล่อได้ทรงตั้ง “สำนักงานข้าหลวงผู้ดูแลความสงบเรียบร้อย” (宣慰使司) ขึ้น ณ เมืองปาเล็มบัง โดยมีซือจิ้นซิงเป็นข้าหลวงคนแรก และเมื่อเขาเสียชีวิตลง พระองค์ก็ได้แต่งตั้งให้บุตรชายของเขานามว่า ซือจี้ซุน (施济孙) สืบทอดตำแหน่ง ใน ค.ศ.1424 (Taizong Shilu, chapter 267.3a in Wade, trans. 2005) ระบบ “ข้าหลวงผู้ดูแลความสงบเรียบร้อย” เป็นระบบที่จีนยุคนั้นใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในแถบยูนนานและฉาน โดยจีนจะไม่ส่งข้าราชการจากส่วนกลางไปปกครองโดยตรง หากแต่จะแต่งตั้งผู้นำพื้นเมืองให้ดำรงตำแหน่ง และให้ทายาทสืบทอดตำแหน่ง

ได้ ผู้นำพื้นเมืองมีหน้าที่ต้องจ่ายภาษีและส่งแรงงานให้แก่ราชสำนักจีน และถ้ามีข้อพิพาทระหว่างกลุ่มก็ให้ถวายฎีกาและเชื่อฟังรับสั่งของจักรพรรดิแต่เพียงผู้เดียว (เจียงอิงเหลียง, 2534 : 108)

ดินแดนที่มี “ข้าหลวงผู้ดูแลความสงบเรียบร้อย” จึงเป็นดินแดนที่จีนปกครองทางอ้อม (indirect rule) ต่างจากรัฐบรรณาการที่เป็นอิสระในทางพฤตินัย และไม่ต้องจ่ายภาษีหรือส่งแรงงานให้กับจีน แม้เราจะไม่มีหลักฐานที่บ่งบอกว่าราชวงศ์หมิงปฏิบัติต่อข้าหลวงผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยแห่งปาเล็มบังอย่างไรบ้าง แต่อย่างน้อย การที่จักรพรรดิหย่งเล่อทรงแต่งตั้งข้าหลวงตำแหน่งดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการควบคุมปาเล็มบังเป็นพิเศษโดยที่ไม่ปล่อยให้เป็นอิสระเท่ากับรัฐบรรณาการอื่นๆ ระบบดังกล่าวคล้ายกับระบบ “รัฐนอกสหพันธรัฐมาเลย์” (Unfederated Malay States) ที่จักรวรรดิอังกฤษใช้กับรัฐไทรบุรี (เกดะห์) ปะลิส กลันตัน ตรังกานุ และยะโฮร์ในแหลมมลายู โดยเจ้าผู้ครองรัฐเหล่านี้ยังคงมีอิสระอยู่มากในการปกครองภายในของตนเอง โดยอังกฤษมีหน้าที่เพียงให้คำแนะนำ และจะแทรกแซงเฉพาะเรื่องที่เป็นผลประโยชน์สำคัญของอังกฤษ (ฮอลล์, 2549 : 536-537)

จะเห็นได้ว่า ข้อกล่าวอ้างของจีนในปัจจุบันเกี่ยวกับคุณูปการของเจิ้งเหอในการปราบ “โจรสลัด” เป็นสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากบริบทและข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ และมีความเป็นไปได้อย่างยิ่งว่า การใช้กำลังของเจิ้งเหอในครั้งนั้นมีสาเหตุมาจากการที่เขาสนับสนุนผู้นำชาวจีนในปาเล็มบังที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับเงินจู้ ความพ่ายแพ้ของเงินจู้และการถูกตัดสินโทษประหารชีวิต ณ กรุงนานกิง สะท้อนให้เห็นถึงชะตากรรมของผู้ที่กล้าท้าทายหรือไม่ยอมปฏิบัติตามความต้องการของจีน เหตุการณ์ในครั้งนี่ยังเป็นโอกาสที่ราชวงศ์หมิงเข้ามาจัดการปกครองให้กับเมืองท่าอย่างปาเล็มบังเสียใหม่ โดยเปลี่ยนสถานะมาเป็นเมืองภายใต้การควบคุมของผู้นำในท้องถิ่นที่ได้รับพระราชทานตำแหน่ง “ข้าหลวงผู้ดูแลความสงบเรียบร้อย” จากจักรพรรดิจีน และมีความใกล้ชิดกับอำนาจการปกครองของจีนมากกว่ารัฐบรรณาการโดยทั่วไป รวมทั้งยังคล้ายกับรูปแบบการปกครองที่ประเทศมหาอำนาจอย่างอังกฤษใช้กับอาณานิคมบางส่วนในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 อีกด้วย การที่ทาง

การจิ้นพยายามนำเสนอว่าเจิ้งเหอเป็น “ทูตสันติภาพ” ที่แตกต่างไปจากพฤติกรรมเอารัดเอาเปรียบของมหาอำนาจอื่นๆ จึงเป็นเรื่องที่ต้องทบทวนกันใหม่

2. การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสงครามกลางเมืองบนเกาะชาวเมื่อ ค.ศ.

1407

นอกจากกรณีของเงินจู้อี้แล้ว ใน ค.ศ.1407 นั้นเอง เจิ้งเหอยังได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามกลางเมืองภายในอาณาจักรมณฑลปาหิตอีกด้วย ขณะนั้นอาณาจักรมณฑลปาหิตบนเกาะชาวภายใต้การปกครองของพระเจ้าวิกรมวัฒนา (Wikramawardhana ครองราชย์ ค.ศ.1389 – ค.ศ.1429) กำลังเสื่อมอำนาจ ทำให้ความสามารถในการควบคุมเมืองต่างๆ นั้นลดลง เจ้าวีระภูมิ (Wirabhumhi) ผู้เป็นน้องเขยของพระองค์จึงปกครองทางตะวันออกของเกาะชาวได้อย่างอิสระ ราชสำนักจิ้นได้ให้การรับรองสถานะของกษัตริย์ทั้งสอง โดยเรียกพระเจ้าวิกรมวัฒนาว่า “กษัตริย์แห่งทิศตะวันตก” (西王) และเรียกเจ้าวีระภูมิว่า “กษัตริย์แห่งทิศตะวันออก” (东王) สงครามกลางเมืองระหว่างกษัตริย์ทั้งสองเริ่มต้นใน ค.ศ.1401 และจบลงด้วยชัยชนะของพระเจ้าวิกรมวัฒนาใน ค.ศ.1406 เจ้าวีระภูมิจึงสูญเสียอำนาจการปกครองและถูกบั่นพระเศียร จากนั้นไม่นานกองเรือของเจิ้งเหอก็เดินทางมาถึงทางตะวันออกของเกาะชาวและได้ปะทะกับกองทัพของพระเจ้าวิกรมวัฒนาจนมีคนในคณะของเจิ้งเหอเสียชีวิตไป 170 คน พระเจ้าวิกรมวัฒนาจึงส่งคณะทูตนำโดย ย่าเลี่ยเจียเอิน (亚列加恩) เดินทางไปยังกรุงนานกิงเพื่อขอพระราชทานอภัยโทษ จักรพรรดิหย่งเล่อจึงมีพระราชสาส์นถึงพระเจ้าวิกรมวัฒนาเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย รวมทั้งทรงจะใช้กำลังหากมณฑลปาหิตไม่ปฏิบัติตาม ดังปรากฏอยู่ใน หมิงซือสู่ววันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ.1407 ความตอนหนึ่งว่า

ทั้งท่านและกษัตริย์แห่งทิศตะวันออกต่างได้รับการรับรองสถานะจากราชสำนัก แต่แล้วท่านกลับอาศัยความละโมภและความโกรธไปทำลายและยึดครองดินแดนของเขา การกระทำของท่านถือว่าเป็นเหตุผิดสวรรค์และขัดคำสั่ง ไม่มีสิ่งใดจะร้ายแรงไปกว่านี้อีกแล้ว ขณะที่ข้ากำลังจะให้

ทหารบุกไปปลงโทษท่าน ย่าเลี่ยเจียเอินและคณะทูตที่ท่านส่งมาก็เดินทางมาถึงราชสำนักเพื่อยอมรับผิด ขำรู้แล้วว่าท่านสำนักผิด จึงได้สั่งยุติแผนการยกทัพ แต่คน 170 คนที่ตายอย่างบริสุทธิ์นั้นจะอย่างไรเล่า? ท่านจะต้องชดใช้ค่าเสียหายต่อชีวิตเหล่านี้เป็นทองคำ 60,000 เหลียง² ในทันที การทำเช่นนี้จะเป็นการปกป้องแผ่นดินและราษฎรของท่าน หากไม่ทำตาม (ขำ) ก็ไม่มีทางเลือกอื่นนอกเสียจากยกกองทัพไปลงทัณฑ์ สิ่งที่เกิดขึ้นในอันนามนั้นเป็นตัวอย่างให้เห็นอยู่แล้ว

(Taizong Shilu, chapter 71.6a-b in Wade, trans. 2005 เน้นโดยผู้วิจัย)

แม้ว่าในที่สุดแล้วสงครามระหว่างจีนกับมณฑปาหิตไม่ได้เกิดขึ้น เนื่องจากพระเจ้าวิกรมวัฒนาทรงยินยอมจ่ายค่าเสียหายเป็นจำนวน 1 ใน 6 ซึ่งจักรพรรดิหย่งเล่อก็ทรงพอพระทัยและยกหนี้สินที่เหลือทั้งหมดให้ (ฮอลล์, 2549 : 94) แต่คำขู่ของพระองค์ รวมทั้งการอ้างถึงชะตากรรมของอันนามหรือเวียดนามที่ราชวงศ์หมิงเข้ายึดครองเป็นอาณานิคม สะท้อนว่าจีนมิได้ลังเลที่จะใช้กำลังทหารเพื่อบังคับรัฐบรรณาการภาคพื้นสมุทรอย่างมณฑปาหิตให้ประพฤติปฏิบัติตามคำสั่ง เพราะราชวงศ์หมิงในยุคนั้นมีกองเรือขนาดใหญ่ที่สามารถยกพลไปทำสงครามกับอาณาจักรอื่นๆ ทางทะเลได้ ซึ่งก็คือกองเรือมหาสมบัติของเจิ้งเหอที่ขณะนั้นเพิ่งเสร็จสิ้นภารกิจการเดินทางเรือครั้งแรกและได้แสดงความสามารถทางการทหารให้เป็นที่ประจักษ์ด้วยการปราบเงินจู้ฮั้วมาแล้ว การที่ทางการสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันพยายามนำเสนอว่าเจิ้งเหอเป็น “ทูตสันติภาพ” ที่ไม่มีจุดมุ่งหมายทางการทหารจึงคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

3. การใช้กำลังกับวีระ อลกีสวระในศรีลังกาเมื่อ ค.ศ.1411

ในการเดินทางครั้งที่ 3 ตั้งแต่ ค.ศ.1409 ถึง ค.ศ.1411 เจิ้งเหอได้หยุดแวะที่ศรีลังกาและมีการใช้กำลังเกิดขึ้น อาณาจักรของชาวสิงหลในศรีลังกาช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 มีเมืองหลวงอยู่ที่กัมโปละ (Gampola)

² เหลียง (兩) เป็นหน่วยชั่งน้ำหนักของจีนโบราณ โดย 16 เหลียงเท่ากับ 1 จิน (斤) หรือประมาณ 500 กรัม

โดยที่อำนาจทางการเมืองมิได้อยู่กับกษัตริย์ หากแต่อยู่กับเสนาบดีตระกูลอลกิสวระ (Alakesvara) หรืออลักโกนาระ (Alagakkonara) ซึ่งมีพื้นเพเดิมเป็นพ่อค้าที่อพยพมาจากอินเดีย และได้สร้างความเป็นเครือญาติกับพระราชวงศ์ด้วยการสมรสกับพระกนิษฐาของพระเจ้าวิกรมพาหุที่ 3 (Vikramabahu III ครองราชย์ ค.ศ.1357 – ค.ศ.1374) ต่อมาในรัชสมัยพระเจ้าภูวนะกบหาที่ 5 (Bhuvanaikabahu V ครองราชย์ ค.ศ.1372 – ค.ศ.1408) ตระกูลอลกิสวระได้กลายเป็นผู้ปกครองที่แท้จริง (de facto ruler) ของอาณาจักร (De Silva 1981: 86) และเมื่อสิ้นรัชสมัยดังกล่าว อำนาจทางการเมืองก็ตกอยู่กับเสนาบดีตระกูลอลกิสวระคนที่ 5 นามว่า วีระ อลกิสวระ (Vira Alakesvara) อย่างสมบูรณ์

แม้ *หมิงสี่สู* จะระบุว่าวีระ อลกิสวระ มีสถานะเป็นกษัตริย์แห่งศรีลังกา (Taizong Shilu, chapter 116.2a-b in Wade, trans. 2005) หากแต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเขาได้สถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์อย่างเป็นทางการ สิ่งที่เราพอจะทราบก็คือ ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 กระแสต่อต้านอำนาจของวีระ อลกิสวระ ได้เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเขาให้ความสนใจแต่เรื่องการเสริมสร้างอำนาจทางทหาร และความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ จนละเลยหน้าที่ของผู้ปกครองในอุดมคติที่จะต้องทำนุบำรุงพุทธศาสนา (Kulayasuriya, 1976 : 152-153) และการมาเยือนของเจิ้งเหอกี้ได้ช่วยปิดฉากอำนาจการปกครองของตระกูลอลกิสวระไปในที่สุด โดยใน *หมิงสี่สู* วันที่ 6 กรกฎาคม ค.ศ.1411 ได้บันทึกมูลเหตุที่เจิ้งเหอต้องใช้กำลังกับวีระ อลกิสวระไว้ว่า

(เจิ้ง)เหอและคณะเป็นทูตเดินทางไปเยือนอาณาจักรต่างๆ ของคนเถื่อนเมื่อมาถึงศรีลังกา อลกิสวระได้แสดงท่าทีหยาบคายและไม่ให้ความสำคัญ **เคารพ** ทั้งยังจะทำร้าย(เจิ้ง)เหออีกด้วย (เจิ้ง)เหอรู้เข้าจึงได้เดินทางออกไป(จากศรีลังกา) อลกิสวระยังทำตัวไม่เป็นมิตรกับอาณาจักรเพื่อนบ้าน และมักจะคอยปล้นเรือของคณะทูตที่ผ่านไปมาอยู่เสมอ อาณาจักรของคนเถื่อนทั้งหลายต่างได้รับผลกระทบจากการกระทำของเขา เมื่อ(เจิ้ง)เหอเดินทางกลับ เขาก็ได้แล่นเรือผ่านศรีลังกาอีกครั้งหนึ่ง และถูกกษัตริย์ (อลกิสวระ) ล่อลวงเข้าไปในอาณาจักร จากนั้นก็ให้พระโอรสนามว่านายัน

ไปเรียกร้องเอาทองคำ เงิน และของมีค่า แต่(เจิ้ง)เหอไม่ยอมให้ พระองค์ จึงแอบส่งทหารกว่า 50,000 คน ไปปล้นเรือของ(เจิ้ง)เหอ ... แต่เจิ้งเหอ เอาชนะพวกเขาได้

(Taizong Shilu, chapter 116.2a-b in Wade, trans. 2005 เน้นโดยผู้วิจัย)

โดยปกติ การกิจสำคัญที่เจิ้งเหอต้องปฏิบัติเมื่อเดินทางไปถึงอาณาจักรใด ๆ ก็คือ การอ่านพระราชโองการของจักรพรรดิและมอบของขวัญพระราชทานแก่ผู้ปกครองอาณาจักรเหล่านั้น การที่วีระ อลภิสวระ “แสดงท่าทีหยายคายและไม่ให้ความเคารพ” ต่อเจิ้งเหอ จึงสะท้อนว่าเขาปฏิเสธที่จะติดต่อสัมพันธ์กับจีนภายใต้ระบบบรรณาการ การปะทะกันในครั้งนั้นจบลงด้วยการที่เขาและครอบครัวถูกเจิ้งเหอจับกุมตัวไปรับโทษ ณ กรุงนานกิง จักรพรรดิหย่งเล่อทรงเมตตาพระราชทานอภัยโทษและให้เขาเดินทางกลับศรีลังกาได้ หากแต่อำนาจทางการเมืองของเขาก็หมดลงไปด้วย เพราะจักรพรรดิได้มีรับสั่งให้กระทรวงพิธีการจัดการหาตัวผู้ที่จะมาเป็นกษัตริย์องค์ใหม่ ซึ่งในที่สุดก็ได้เข้าชายที่สืบเชื้อสายจากพระเจ้าวิชัยพาหุที่ 5 (Vijayabahu V ครองราชย์ ค.ศ.1335 – ค.ศ.1341) มาขึ้นครองราชย์ พระนามว่าพระเจ้าปรกรมพาหุที่ 6 (Parakramabahu VI ครองราชย์ ค.ศ.1412 – ค.ศ.1467) และเป็นยุคแห่งความรุ่งเรืองครั้งสุดท้ายของศรีลังกาก่อนการเข้ามาของชาติตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 16

หนังสือ *ประวัติสมบูรณของเจิ้งเหอ* (郑和全传) ที่เขียนโดย เจิ้งอิจวิน (郑一钧) ซึ่งเป็นหนังสือแนะนำของคณะอนุกรรมการจัดงานฉลอง 600 ปี การเดินเรือของเจิ้งเหอเมื่อ ค.ศ.2005 ระบุว่า การใช้กำลังของเจิ้งเหอในศรีลังกาเป็นการป้องกันตนเอง (เจิ้งอิจวิน, 2005 : 215) การกล่าวอ้างเช่นนี้น่าจะมีความจริงในระดับหนึ่ง กล่าวคือ นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา พัฒนาการด้านเทคโนโลยีการเดินเรือและเข็มทิศได้ทำให้เรือสินค้าจากอาณาจักรต่างๆ สามารถแล่นไปมาระหว่างอินเดียกับช่องแคบมะละกาได้โดยไม่จำเป็นต้องแวะที่ศรีลังกาเพื่อหาทิศทางอีกต่อไป ความสำคัญของศรีลังกาในระบบการค้าย่านมหาสมุทรอินเดียจึงลดลงกว่าช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 9 - 13 จนขึ้นปกครองในศรีลังกาจึงต้องพยายามขดเชยรายได้จากการค้าทางทะเลที่หายไปด้วยการเก็บภาษี

หรือชักส่วนแบ่งจากเรือสินค้าต่างชาติที่มาอับปางหรือมาจอดแวะพัก ซึ่งเป็นพฤติกรรมเนกาเซ่นโจรสลัด (Gunawardana, 1987)

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังการพ่ายแพ้ของวีระ อลภิสวระ ไม่ว่าจะเป็นการจับตัวเขาและครอบครัวเดินทางไปรับโทษจากจักรพรรดิหย่งเล่อ รวมทั้งการที่จีนกำหนดตัวผู้ที่จะมาเป็นกษัตริย์องค์ใหม่ของศรีลังกา สะท้อนให้เห็นว่าเรื่องดังกล่าวมีขอบเขตที่เกินไปกว่าการป้องกันตนเอง หากแต่เป็นการถอดผู้ปกครองคนเดิมอย่างวีระ อลภิสวระที่ไม่ยอมรับระบบบรรณาการของจีน และสถาปนาผู้ปกครองคนใหม่อย่างพระเจ้าปรกรมพาหุที่ 6 ที่ยอมรับการติดต่อกับจีนในระบบดังกล่าว การที่ทางการจีนปัจจุบันนำเสนอว่าเจิ้งเหอเป็น “ทูตสันติภาพ” จึงเป็นสิ่งที่สมควรตั้งคำถามเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ยังไม่นับรวมข่าวลือที่ว่าเจิ้งเหอได้ชิงเอาพระทันตธาตุของพระพุทธเจ้าจากศรีลังกาไปประดิษฐานในประเทศจีนอยู่ระยะหนึ่ง (De Silva, 1981 : 86-87; Levathes, 1994 : 116-117)³

เจิ้งเหอกับจักรวรรดินิยมและการใช้ประวัติศาสตร์เพื่อผลประโยชน์ปัจจุบัน

ประเด็นหนึ่งที่ทางการจีนพยายามชี้ให้เห็นเกี่ยวกับเจิ้งเหอก็คือ การเดินเรือของเจิ้งเหอมิได้นำไปสู่การล่าอาณานิคมเหมือนชาติตะวันตกนับแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา (Liu Guijin, 2006; Peng Guangqian, 2004: 36-37) การกล่าวอ้าง

³ ข้อที่น่าสงสัยก็คือ ภายหลังการปลดวีระ อลภิสวระ ศรีลังกาได้ติดต่อกับจีนในระบบบรรณาการเพียงช่วงสั้นๆ เฉพาะในรัชสมัยพระเจ้าปรกรมพาหุที่ 6 เท่านั้น และการติดต่อดังกล่าวสัมพันธ์กับภูมิทัศน์ในการเดินเรือของเจิ้งเหอ กล่าวคือ ในทศวรรษ 1410 ซึ่งเป็นเวลาที่เจิ้งเหอแล่นเรือผ่านไปมาในมหาสมุทรอินเดียอยู่เป็นประจำ พระเจ้าปรกรมพาหุที่ 6 ก็ทรงให้ความสำคัญกับจีนด้วยการเสด็จไปถวายบรรณาการแก่จักรพรรดิหย่งเล่อด้วยพระองค์เองเมื่อ ค.ศ.1416 และ ค.ศ.1421 แต่เมื่อนโยบายกองเรือมหาสมบัติถูกลบทิ้งแล้วตั้งแต่ ค.ศ.1422 ศรีลังกาก็หยุดส่งบรรณาการ จนกระทั่งเมื่อมีการรื้อฟื้นนโยบายกองเรือมหาสมบัติขึ้นมาใหม่ใน ค.ศ.1431 ศรีลังกาก็ส่งบรรณาการไปอีกครั้ง และเมื่อราชวงศ์หมิงยุติการส่งกองเรือออกไปยังทะเลตะวันตกอย่างถาวรหลังสิ้นรัชสมัยเซวียนเต๋อเมื่อ ค.ศ.1435 ศรีลังกาก็ส่งคณะทูตบรรณาการไปยังจีนอีกเพียง 3 ครั้งโดยที่ระยะห่างมากขึ้นเรื่อยๆ นั่นคือ ส่งไปเมื่อ ค.ศ.1436 จากนั้นก็เว้นไปอีก 9 ปีจนถึง ค.ศ.1445 จึงได้ส่งไปอีกคณะหนึ่ง และก็เว้นไปอีกถึง 14 ปีจึงได้ส่งไปอีกคณะหนึ่งเมื่อ ค.ศ.1459 ซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย (Nicholas & Paranavithana, 1961 : 306-308)

เช่นนี้ทำให้เราต้องหันมาพิจารณาถึงความหมายของสิ่งที่เรียกว่า “ลัทธิล่าอาณานิคม” และ “จักรวรรดินิยม”

“ลัทธิล่าอาณานิคม” หรือในภาษาอังกฤษ คือ *colonialism* มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า *colonus* หมายถึง ผู้ที่ทำการเพาะปลูก คำดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าลักษณะสำคัญของลัทธิอาณานิคมก็คือ การที่ประชากรกลุ่มหนึ่งอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานและทำมาหากินในดินแดนใหม่อย่างถาวร โดยที่ยังมีความจงรักภักดีทางการเมืองต่อประเทศที่เป็นบ้านเกิดของตน และรัฐบาลของประเทศบ้านเกิดก็ได้เข้ามาจัดการปกครองในดินแดนใหม่เพื่อครอบงำและกดขี่คนพื้นถิ่นเดิม (Colonialism, 2006) ลัทธิล่าอาณานิคมจึงเป็นคำที่มักใช้กับกรณีของชาวยุโรปที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนต่างๆ ภายหลังการสำรวจทางทะเลในคริสต์ศตวรรษที่ 15-16 เช่น ทวีปอเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น

ขณะที่ “จักรวรรดินิยม” หรือในภาษาอังกฤษ คือ *imperialism* มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า *imperium* หมายถึง การบังคับบัญชา และบางครั้งใช้เป็นไวยากรณ์ (synonym) ของคำว่า “ลัทธิล่าอาณานิคม” แต่กระนั้นทั้งสองคำนี้ก็มีความแตกต่างกันอยู่เล็กน้อย คำว่า *imperialism* ใช้กันครั้งแรกในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เพื่ออธิบายความทะเยอทะยานของจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 (Napoleon III ครองราชย์ ค.ศ.1852 – ค.ศ.1870) ผู้ทรงต้องการให้ฝรั่งเศสกลับมายิ่งใหญ่ในทวีปยุโรปอีกครั้ง เจกแซนในสมัยจักรพรรดินโปเลียนที่ 1 (Napoleon I ครองราชย์ ค.ศ.1804 – ค.ศ.1815) ผู้เป็นพระปิตุลาของพระองค์ หรือเทียบเท่าจักรวรรดิโรมันในสมัยโบราณ จนกระทั่งเมื่อเนโปเลียนที่ 3 พ่ายแพ้สงครามกับปรัสเซียและหมดอำนาจไปใน ค.ศ. 1870 จึงมีการนำคำดังกล่าวไปใช้เรียกปรากฏการณ์ทำนองเดียวกันที่เกิดขึ้นในที่อื่นๆ (Tarling, 2002 : 5-6) คำว่า “จักรวรรดินิยม” จึงมิได้เน้นที่การอพยพของผู้คนไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนใหม่เหมือนคำว่า “ลัทธิล่าอาณานิคม” แต่เน้นไปที่การที่ชาติหนึ่งเข้าไปมีอำนาจและจัดการปกครองเหนือดินแดนอื่นๆ โดยอาจเป็นการปกครองทางตรงหรือทางอ้อมผ่านผู้นำท้องถิ่นของดินแดนเหล่านั้นก็ได้ (Colonialism, 2006)

เมื่อนำความหมายข้างต้นมาพิจารณาถึงกรณีของเจิ้งเหอแล้วจะพบว่าทางการจีนในสมัยราชวงศ์หมิงมิได้มีนโยบายสนับสนุนให้ชาวจีนอพยพไปตั้งถิ่นฐาน

ถาวรในดินแดนต่างๆ และจัดการปกครองเหนือดินแดนเหล่านั้นตามแบบลัทธิล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก เพราะการเดินทางไกลถือเป็นอุปสรรคที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถทำหน้าที่ตามอุดมคติของลัทธิขงจื้อได้อย่างสมบูรณ์ เช่น การปรนนิบัติบุพการี การกราบไหว้สุสานบรรพชน เป็นต้น ชาวจีนโพ้นทะเลในอดีตจึงมีภาพลักษณ์เสมือนกบฏหรือผู้ทรยศต่อแผ่นดินเกิด ต้องรอจนถึงครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ทางกรีนจึงหันมามองคนเหล่านี้ว่าเป็นทรัพยากรสำคัญที่จะช่วยให้จีนสามารถปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยเพื่อเผชิญหน้ากับโลกตะวันตก จนมีการตั้งสถานกงสุลแห่งแรกของจีนในสิงคโปร์เมื่อ ค.ศ.1877 (กวาดล ทรงประเสริฐ, 2547 : 67-68)

สำหรับประเด็นที่ว่า การเดินเรือของเจิ้งเหอมีลักษณะของจักรวรรดินิยมหรือไม่ Nicholas Tarling (2001) มองว่าในอดีตจีนมิได้มีพฤติกรรม “แบบจักรวรรดินิยม” (imperialist) ที่ต้องการเข้ามาควบคุมหรือปกครองดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่เขาก็มองรับว่าในบางครั้งจีนได้แสดงท่าที “แบบจักรวรรดิ” (imperial) ออกมาโดยต้องการให้อาณาจักรต่างๆ ในแถบนี้แสดงความสยบยอม (submissiveness) ต่อความเป็นใหญ่ของจีน (Tarling, 2001 : 18) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากการเดินเรือทั้ง 7 ครั้งของเจิ้งเหอในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 ผู้วิจัยกลับมีความเห็นต่างไปจาก Tarling โดยมองว่า การเดินเรือของเจิ้งเหอถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมแบบจักรวรรดินิยมเช่นกัน ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า การใช้กำลังกับเงินจู่โจม เมืองปาเล็มบังบนเกาะสุมาตราเมื่อ ค.ศ 1407 นั้นตามมาด้วยการที่จีนถือโอกาสเข้าไปจัดการปกครอง โดยจักรพรรดิหย่งเล่อทรงตั้งซื้อจินซิงขึ้นเป็น “ข้าหลวงผู้ดูแลความสงบเรียบร้อย” ของจีนประจำปาเล็มบัง ซึ่งสะท้อนนโยบายการปกครองทางอ้อม (indirect rule) เจกเช่นที่อังกฤษปฏิบัติกับบางรัฐในแหลมมลายู และเมื่อพิจารณาเรื่องนี้ควบคู่ไปกับนโยบายการปกครองทางอ้อมที่จักรพรรดิหย่งเล่อทรงใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในญวนนานและฉาน รวมทั้งการปกครองทางตรง (direct rule) ในฐานะมณฑลที่จีนใช้กับเวียดนามในช่วงเวลาเดียวกัน ก็ทำให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นถึงนโยบายแบบจักรวรรดินิยมของจีนในต้นราชวงศ์หมิง สอดคล้องกับงานศึกษาของ Geoff Wade (2004) ที่ได้เสนอว่า การเดินเรือของเจิ้งเหอเป็น

ส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การสร้าง “ความสงบราบคาบภายใต้ราชวงศ์หมิง” (Pax Ming)

ข้อที่น่าสังเกตก็คือ จักรวรรดินิยมจีนคล้ายคลึงกับจักรวรรดินิยมตะวันตก ในแง่ของการอ้างเรื่องความสูงส่งทางอารยธรรมเพื่อความชอบธรรมในการจัดการปกครอง ดังที่ฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ 19 อ้างว่าตนมี “ภารกิจแห่งอารยธรรม” (mission civilisatrice) ที่จะต้องนำความเจริญมาสู่ชาวเอเชียและแอฟริกา ขณะที่จีนก็มองว่าตนเองมีความสูงส่งทางอารยธรรมและเป็นศูนย์กลางของโลกซึ่งมีหน้าที่ “สอนและเปลี่ยนแปลง” (教化) อนารยชนทั้งหลาย ดังคำนำของหม่าฮวนที่เขียนเมื่อ ค.ศ.1416 ความตอนหนึ่งว่า

ข้าพเจ้าได้รวบรวมบันทึกและจัดทำเป็นหนังสือ โดยตั้งชื่อว่า การเดินทางสำรวจดินแดนโพ้นทะเล (瀛涯胜览) หนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ผู้อ่านที่สนใจได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่สำคัญของอาณาจักรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะได้เห็นว่าอิทธิพลทางอารยธรรมของจักรพรรดิได้ขจรขยายไปกว้างขวางยิ่งกว่าราชวงศ์ใด ๆ ที่ผ่านมา

(Ma Huan, 1997 : 70)

การที่ทางการจีนในปัจจุบันนำเอาเจิ้งเหอมานำเสนอในฐานะ “ทูตสันติภาพ” เพื่อสร้างอำนาจในการดึงดูดความนิยมและต่อสู้กับแนวคิดเรื่อง “ภัยคุกคามจากจีน” จึงเท่ากับเป็นการนำเอาบุคคลในประวัติศาสตร์มาใช้เพื่อสนองผลประโยชน์ปัจจุบัน โดยมีได้ให้ความเคารพข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ดังที่มีนักวิชาการจีนให้ความเห็นไว้ว่า

แนวความคิดที่จะยกเรื่องสมุทรยาตราของเจิ้งเหอขึ้นเป็นความพยายามในการสร้าง “สันติภาพโลก” การค้าในระบบบรรณาการนั้นก็มีคนเห็นเป็นการเน้น “ความเสมอภาคโดยไม่แบ่งแยกประเทศเล็กหรือประเทศใหญ่” ทศนะเหล่านี้เท่ากับนำเหตุการณ์เมื่อ 600 ปีก่อนมาผูกมัดไว้กับค่านิยมหรือโลกทัศน์ของจีนในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการวิเคราะห์

เนื้อแท้ของประวัติศาสตร์จีนในยุคสมัยของเจิ้งเหอ

(ไป๋ฉุน, 2548: 9)

สรุป

การที่ทางการจีนปัจจุบันพยายามสร้างภาพลักษณ์ “ทูตสันติภาพ” ให้กับเจิ้งเหอเป็นเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เพราะระบบบรรณาการของจีนในยุคต้นราชวงศ์หมิงมีลักษณะผสมผสานระหว่างการชักจูงใจกับการใช้กำลังบังคับ และเจิ้งเหอก็เคยใช้กำลังเข้าจัดการกับปาเล็มบังและศรีลังการวมทั้งข่มขู่ว่าจะใช้กำลังกับอาณาจักรมัชปาหิตบนเกาะชวา อีกทั้งนโยบายการขยายอำนาจของจีนในยุคของเจิ้งเหอก็มีลักษณะแบบจักรวรรดินิยม เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ เจิ้งเหอจึงไม่อาจเป็นบุคคลที่จีนจะนำมาใช้เพื่อสร้างอำนาจในการดึงดูดความนิยม (soft power) ในประเด็นเรื่องสันติภาพได้อย่างแท้จริง ตรงกันข้าม ข้อเท็จจริงดังกล่าวอาจไปช่วยเสริมแรงให้แนวคิดเรื่อง “ภัยคุกคามจากจีน” ที่แพร่หลายในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาดูมีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เจียงอิงเหลียง. (2534). ประวัติชนเชื้อชาติไท ตอนที่ 2. (คณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับจีนในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: [ม.ป.ท].
- ชูลีพร วิรุณหะ. (1 พฤศจิกายน 2551). ปืนใหญ่จอมสลัด (ภาคพงศาวดาร). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2553, ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล, จาก <http://www.peace.mahidol.ac.th>.

- ไป๋ฉุน. (2548). จากหักเหเรือสู่บุคลิกภาพ ลักษณะของเจิ้งเหอในบริบททางวัฒนธรรม สังคม การเมือง และวิชาการ. เอกสารหมายเลข 11 ประกอบการสัมมนาวิชาการ เรื่อง “30 ปี ความสัมพันธ์ไทย-จีน 600 ปี ข้าบ่อกง/เจิ้งเหอ กับอยุธยาและอุษาคเนย์” วันศุกร์ที่ 25 พฤศจิกายน 2548. ภาววล ทรงประเสริฐ. (2547). **จีนโพ้นทะเลสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: แบรินด์เอจ.
- โรสเซอร์, เอ็ดวิน โอ. และ ยอห์น เค. แฟร์แบงก์. (2510). **อุ่ออารยธรรมตะวันออก เล่ม 3**. (จำนงค์ ทองประเสริฐ นิทัศน์ ชุทธิภย์ วินิตา ไกรฤกษ์ และเขียนธีระวิทย์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- อันดาเยา, บาร์บารา วัดสัน & ลีโอนาร์ด วาย. อันดาเยา. (2551). **ประวัติศาสตร์มาเลเซีย**. (พรรณี ฉัตรพลรักษ์, ผู้แปล; มนัส เกียรติธรราย, บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ฮอลล์, ดี. จี. อี. (2549). **ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ภาคพิสดาร** (ท่านผู้หญิงวรฤฎยา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, เพ็ชรสุมิตร, ชุติจิ จามรมาน, เพ็ญศรี ตึก, ม.ล. รสสุคนธ์ อิศรเสนา, วิลาสวงส์ พงศะบุตร, แถมสุข นุ่มนนท์ และ ศรีสุข ทวีธาประสิทธิ์, ผู้แปล; ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Chenoweth, Gene M. (1996-1999). Melaka, “Piracy” and the Modern World System. **Journal of Law and Religion**. 13(1), 107-125.
- Colonialism. (2006, May 9). In **Stanford Encyclopedia of Philosophy**. Retrieved February 7, 2010, from <http://plato.stanford.edu/entries/colonialism/>.
- De Silva, K. M. (1981). **A History of Sri Lanka**. London: C. Hurst & Company.
- Dreyer, Edward L. (Trans. 2007). Translations of Primary Sources. In **Zheng He: China and the Oceans in the Early Ming Dynasty, 1405-1433** (pp. 187-199). New York: Pearson Education, Inc.

- Fairbank, John K. (1974). A Preliminary Framework. In John King Fairbank (Ed.). **The Chinese World Order** (pp. 1-19). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Fang Zhongfu & Li Erhe. (2005). **Peace Missions on a Grand Scale – Admiral Zheng He’s Seven Expeditions to the Western Oceans**. Beijing: Foreign Languages Press.
- Gunawardana, R. A. L. H. (1987). Changing Patterns of Navigation in the Indian Ocean. In Chandra Satish (Ed.). **The Indian Ocean: Explorations in History, Commerce and Politics**. New Delhi: Sage Publications. Retrieved February 26, 2010, from <http://www.maldivesculture.com>.
- Kulasuriya, Ananda S. (1976). Regional Independence and Elite Change in the Politics of 14th- Century Sri Lanka. **Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland**, 2, 136-155.
- Lee, Choon S. (1985). **The Origin, Functions, and Nature of the Tributary System in the Chou Times** (Doctoral dissertation, University of Kansas, Department of History, 1980). Ann Arbor: MI: University Microfilms International.
- Levathes, Louise. (1994). **When China Ruled the Seas: the Treasure Fleet of the Dragon Throne 1405-1433**. New York: Simon&Schuster.
- Liu Guijin. (2006, October 23). **Economic and Trade Relations between China and Africa Anchored on Mutual Benefit and Win-Win Cooperation**. Address to the African Business Leaders Forum 2006. Retrieved October 24, 2008, from <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb/zwjg/zwbd/t277181.htm>.
- Ma Huan. (1997). **Ying-yai Sheng-lan: The Overall Survey of the Ocean’s Shores [1433]** (J. V. G. Mills, trans.). Bangkok: White Lotus Press.

- Mills, J.V.G. (1997). **The Location of Lung Ya Strait**. In Ma Huan, Ying-yai Sheng-lan: **The Overall Survey of the Ocean's Shores [1433]**. (pp. 311-328). Bangkok: White Lotus Press.
- Nicholas, C. W. & S. Paranavitana. (1961). **A Concise History of Ceylon from the Earliest Times to the Arrival of the Portuguese in 1505**. Colombo: Ceylon University Press.
- Nye, Jr., Joseph S. (2004). **Soft Power: The Means to Success in World Politics**. New York: PublicAffairs.
- Peng Guangqian. (2004). **China's National Defense** (Chen Ru, trans.). Beijing: China Intercontinental Press.
- Qin Yaqing. (2007). Why is There No Chinese International Relations Theory?. **International Relations of the Asia-Pacific**, 7(3), 313-340. Retrieved February 13, 2010, from <http://www.irchina.org/en/pdf/qyq07a.pdf>.
- Taizong Shilu in Geoff Wade. (trans. 2005). **Southeast Asia in the Ming-Shi-lu: an open access resource**. Singapore: Asia Research Institute and the Singapore E-Press, National University of Singapore. Retrieved February 22, 2010, from <http://epress.nus.edu.sg/msl/>.
- Taizu Shilu in Geoff Wade. (trans. 2005). **Southeast Asia in the Ming-Shi-lu: an open access resource**. Singapore: Asia Research Institute and the Singapore E-Press, National University of Singapore. Retrieved February 13, 2010, from <http://epress.nus.edu.sg/msl/>.
- Tarling, Nicholas. (2001). **Imperialism in Southeast Asia: 'A fleeting, passing phase'**. London: Routledge.
- Wade, Geoff. (2004). **The Zheng He Voyages: A Reassessment**. Working Paper Series No. 31, Asia Research Institute, National University of Singapore.

- Wu Genyou. (2007). **Peace: The Roots of the Cultural Tradition and Values of the Chinese People**. Beijing: Foreign Languages Press.
- Young, Adam J. (2007). **Contemporary Maritime Piracy in Southeast Asia: History, Causes and Remedies**. Singapore: ISEAS Publishing.
- Zhang Feng. (2009). Rethinking the 'Tribute System': Broadening the Conceptual Horizon of Historical East Asian Politics. **Chinese Journal of International Politics**, 2, 545-574.

ภาษาจีน

- จางจงเจียง (张中江). (24 ธันวาคม 2008). กองเรือของเจิ้งเหอเมื่อ 600 ปีก่อนได้ปราบปรามกลุ่มโจรสลัดที่ใหญ่ที่สุดในโลกยุคนั้น (郑和舰队 600 年前曾剿灭当时世界最大海盗集团). สำนักข่าววจน. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2008, จาก <http://www.chinanews.com.cn/cul/news/2008/12-24/1500536.shtml>.
- เจิ้งอี้จวิน (郑一钧). (2005). **ประวัติสมบุรณ์ของเจิ้งเหอ (郑和全传)**. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์เยาชวน.
- เฉินเซี่ยงหยาง (陈向阳). (2003). การทูตแห่งการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีของจีน (中国睦邻外交). เป่ย์จิง: สำนักพิมพ์เหตุการณ์ปัจจุบัน.
- ประวัติศาสตร์ฉบับหลวง 25 ราชวงศ์ (二十五史). [ม.ป.ป.]. ไทเป: สำนักพิมพ์อู่เหวิน.
- สภาพของกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อรำลึก 600 ปีการท่องทะเลตะวันตกของเจิ้งเหอ (郑和下西洋600 周年系列纪念活动情况). (7 กรกฎาคม 2004). สำนักข่าวซินหัว. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2009, จาก http://news.xinhuanet.com/video/2004-07/07/content_1579444.htm.